

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовео комисију: Комисија је формирана 6. маја 2021. године, одлуком Наставно-научног већа Правног факултета у Новом Саду		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. Проф. др Марија Драшкић	редовни професор	грађанскоправна (породично право), 17.04.2000.
		ужа научна област и датум избора
Правни факултет, Универзитет у Београду		Председник комисије
		функција у комисији
2. Проф. др Гордана Ковачек Станић	редовни професор	грађанскоправна (породично право), 13.11.2002.
презиме и име		ужа научна област и датум избора
Правни факултет, Универзитет у Новом Саду		члан комисије и ментор
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
3. Маја Станивуковић	редовни професор	међународноправна, 2005.
презиме и име		ужа научна област и датум избора
Правни факултет, Универзитет у Новом Саду		члан комисије
установа у којој је запослен-а		функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Мирна, Биљана, Целетовић
2. Датум рођења, општина, држава: 31.01.1989. године, Мостар, БИХ
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Универзитет у Новом Саду, Правни факултет у Новом Саду, мастер академске студије права-општи смер, мастер правник
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: Школска 2016/2017. година, докторске академске студије-приватно право

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Правни положај детета у ситуацијама његовог незаконитог одвођења у земљи и иностранству“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страница, поглавља, слика, схема, графикана и сл.

Докторска дисертација има 7 поглавља, 277 страница, 6 графикана и 649 фуснота.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	12
2. ПРАВА ДЕТЕТА	18
2.1. Право детета да живи са родитељима	21
2.1.1. Пракса Европског суда за људска права	22
2.2. Право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи	24
2.2.1. Пракса Европског суда за људска права	29
2.3. Право детета да изрази своје мишљење	30
2.3.1. Пракса Европског суда за људска права	33
2.4. Начело најбољег интереса детета	35
2.5. Поступак у спору за заштиту права детета	40
2.5.1. Процесни положај детета.....	41
2.5.2. Однос начела најбољег интереса детета и истражног начела	42
3. РОДИТЕЉСКО ПРАВО.....	44
3.1. Појам и садржина родитељског права	44
3.1.1. Упоредноправни приказ.....	47
3.2. Вршење родитељског права	50
3.2.1. Заједничко вршење родитељског права	51
3.2.2. Самостално вршење родитељског права.....	58
3.2.3. Упоредноправни приказ.....	60
3.3. Лишење родитељског права	70
3.3.1. Делимично лишење родитељског права.....	71
3.4. Поступци у вези са породичним односима.....	73
3.4.1. Поступак у спору за вршење, односно лишење родитељског права	76

3.4.1.1. Процесни положај детета	78
3.4.1.2. Начело најбољег интереса детета у спору за вршење, односно лишење родитељског права	79
4. НЕЗАКОНИТО ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА У ЗЕМЉИ.....	80
4.1. Промена пребивалишта детета	80
4.2.Промена пребивалишта детета у одсуству сагласности другог родитеља	84
4.2.1. Релокациони спорови	85
4.2.2. Спорови према Породичном закону Србије	89
4.2.2.1. Истраживање судске праксе	93
4.2.2.1.1. Процесни положај детета	98
4.2.2.1.2. Начело најбољег интереса детета	99
4.2.3. Незаконита промена пребивалишта детета у нашој земљи.....	100
4.2.3.1. Процесни положај детета	102
4.2.3.2. Начело најбољег интереса детета.....	102
5. НЕЗАКОНИТО ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА У ИНОСТРАНСТВО: ХАШКА КОНВЕНЦИЈА.....	104
5.1. Конвенција о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце - Хашка конвенција.....	106
5.1.1. Место сталног боравка детета у смислу Хашке конвенције	112
5.1.1.1. Зависни модел одређивања места сталног боравка детета	113
5.1.1.2. Делимично зависни модел одређивања места сталног боравка детета ...	117
5.1.1.3. Независни модел одређивања места сталног боравка детета	120
5.1.2. Однос начела најбољег интереса детета и Хашке конвенције	123
5.1.2.1. Пракса Европског суда за људска права.....	124
5.2. Примена Хашке конвенције у Републици Србији	128
5.2.1 Нацрт Закона о грађанскоправној заштити деце од незаконитог прекограничног одвођења и задржавања.....	130
5.2.2. Информација Министарства правде за спровођење Хашке конвенције са израженим мишљењем о начину поступања судова у примени те Конвенције.....	132
5.2.3. Истраживање примене Хашке конвенције у Републици Србији	134

5.2.4. Делимично лишење родитељског права у вези са незаконитом променом пребивалишта детета у иностранство	140
5.3. Разлози за одбијање захтева за повратак детета	143
5.3.1. Прилагођеност детета новој средини	144
5.3.1.1. Рачунање рока од годину дана.....	145
5.3.1.2. Покретање поступка у прописаном року.....	149
5.3.1.3. Покретање поступка по протеклу прописаног рока	149
5.3.1.4. Критеријуми за процену прилагођености детета.....	151
5.3.2. Неостваривање права на старање о детету од стране подносиоца захтева у време одвођења или задржавања детета.....	155
5.3.2.1. Право на старање о детету у смислу одредаба Хашке конвенције	157
5.3.2.2. Право државе дететовог сталног настањења као релевантно материјално право	162
5.3.2.2.1. Примена права државе дететовог сталног настањења онда када је оно незаконито доведено у Републику Србију	164
5.3.2.3. Лица овлашћена да захтевају повратак детета.....	165
5.3.2.4. Стварно остваривање права на старање о детету	167
5.3.3. Воља родитеља у вези са одвођењем или задржавањем детета.....	170
5.3.4. Постојање озбиљне опасности да би повратак изложио дете физичкој опасности или психичкој трауми или га на други начин довео у неповољан положај.....	181
5.3.4.1. Насиље у породици.....	184
5.3.4.2. Безбедносна ситуација у земљи повратка	189
5.3.4.3 Раздвајање детета од браће и сестара	192
5.3.4.4. Здравствено стање детета.....	194
5.3.4.5. Примена одредбе члана 13 став 1 тачка б Хашке конвенције у нашој земљи	196
5.3.5. Воља детета.....	200
5.3.5.1 Воља детета код захтева за повратак који се односи на више деце	210
5.3.5.2. Начин утврђивања воље детета	212
5.3.5.3. Начин утврђивања воље детета у Републици Србији	216

5.3.6. Кршење основних принципа заштите људских права и основних слобода државе којој је захтев упућен	218
5.3.6.1. Однос члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 20 Хашке конвенције.....	225
6. НЕЗАКОНИТО ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА У ИНОСТРАНСТВО: ДОМАЋЕ И МЕЂУНАРОДНО ПРАВО	228
6.1. Спорови према Породичном закону Србије	228
6.1.1. Процесни положај детета.....	231
6.1.2. Начело најбољег интереса детета	232
6.2. Путна исправа и прелазак државне границе за малолетно дете	235
6.2.1. Процесни положај детета.....	239
6.2.2. Начело најбољег интереса детета	239
6.3 Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце	239
7. ЗАКЉУЧАК.....	245
ЛИТЕРАТУРА.....	253

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У Уводу докторанткиња даје полазне основе теме дисертације, полазећи од става да би било идеално када би свако дете могло да одраста у породици са оба родитеља који ће се о њему старати. Међутим, у периоду када су односи партнера тешко нарушени и крај заједничког живота неминован или је пак заједница живота родитеља већ окончана, дете и његов најбољи интерес често остану у сенци родитељског конфликта, а који може довести до незаконитог одвођења детета од стране родитеља, био у земљи или у иностранству.

У Другом делу рада- Права детета, докторанткиња проучава најважнија права детета која су везана за тему докторске дисертације, те најбољи интерес детета почевши од Конвенције о правима детета. Даље проучава унутрашње законодавство, материјално и процесно, те судску праксу, унутрашњу и Европског суда за људска права. Један од закључака је да истражно начело у споровима у вези са породичним односима као инструмент за заштиту права детета суд у пракси недовољно користи.

У Трећем делу рада - Родитељско право докторанткиња проучава питања родитељског права која су везана за тему докторске дисертације, кроз материјалноправне и процесноправне одредбе, а посебно правни положај детета у процесном праву. Истраживање праксе спроведене у Основном суду у Новом Саду 2016. године показује да је управо најбољи интерес детета најчешћи критеријум (25%) на основу којег су судови доносили одлуке у споровима за вршење родитељског права.

У Четвртм делу рада - Незаконито одвођење детета у земљи докторанткиња проучава

питања промене пребивалишта детета унутар територије Србије кроз судску праксу, а посебно имајући у виду начело најбољег интереса детета и процесни положај детета. Докторанткиња иња је проучила различите правне путеве које теорија и судска пракса предлажу у ситуацијама када родитељ који не врши родитељско право одбија да да сагласност за промену пребивалишта детета, те закључила да оба расположива поступка имају упориште у одредбама Породичног закона и као таква су аргументована и прихватљива.

У Петом делу рада - Незаконито одвођење детета у иностранство, а који је централни део рада, докторанткиња проучава Хашку Конвенцију о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, а посебно питања која непосредно утичу на правни положај детета, као што је воља детета и однос начела најбољег интереса детета и Хашке Конвенције. Централни део рада уједно је део у којем докторанткиња у највећој мери проучава тему докторске дисертације и овај део рада представља најзначајнији научни допринос. Докторанткиња се упушта у изузетно комплексна питања и проблеме, теоријске и практичне, размишља зрело и долази до закључака који су јасни, недвосмилени и врло корисни у смислу будуће регулативе незаконитог одвођења детета у иностранство, а са циљем да се у већој мери поштују и штите права детета.

У Шестом делу рада - Незаконито одвођење детета у иностранство: домаће и међународно право докторанткиња проучава, може се рећи допунске изворе права, унутрашњег и међународног, везане за тему дисертације.

У Седмом делу рада – Закључак Докторанткиња правилно констатује да спроведено истраживање показује да је најпре неопходно усклађивање постојеће релевантне материјално-правне регулативе са оном садржаном у Породичном закону, доношење посебног закона који би уредио поступање надлежних органа по Хашкој Конвенцији о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, у нашој земљи, те едукацију поступајућег кадра о предметној материји.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

Мирна Целетовић, „Воља детета као основ за доношење одлуке у случајевима незаконитог одвођења детета у иностранство“, *Култура полиса* (M51), бр. 40, 2019, 129-150.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Истраживањем је, на почетку, обухваћен опис појаве незаконитог одвођења детета од стране родитеља. Потом као најбитнији циљ истраживања, на основу тренутних законских решења и стања у пракси, утврђено је какав је положај детета у ситуацијама његовог незаконитог одвођења од стране родитеља. Предмет истраживања је како позитивно законодавство које регулише незаконито одвођење деце, тако и пракса домаћих и иностраних надлежних органа. На основу овако свеобухватног истраживања, резултат је анализа тренутног стања предметног питања и пружање класификације прописа, тачније одредби које у највећој мери представљају подлогу за различита тумачења (чиме имплицитно угрожавају правни положај деце), на основу чега су дати предлози како би се таква различита тумачења у даљем избегла. Докторанткиња закључује да су, за сада, поступци по захтевима поднетим по Хашкој конвенцији у нашој земљи изузетно ретки, али да правни положај детета може бити побољшан и његова права и интереси заштићени, само уз добру и усклађену регулативу, те уз едуковане стручњаке који ће ту регулативу примењивати. На тај начин ће се допринети да се у будућим споровима, а до којих ће, може се претпоставити, долазити у будућности у значајнијем обиму, на првом месту води рачуна о правном положају детета.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Докторска дисертација је израђена на основу истраживања која су ишла у два основна правца. Први је теоријско истраживање, а други истраживање судске праксе. Докторанткиња је проучила сва релевантна правна решења одређених питања у оквиру домаћег права, права европских земаља, те посматрано на међународном нивоу, кроз релевантне правне документе. Осим истраживања правних докумената, докторанткиња је консултовала и критички приказала ставове еминентних правних теоретичара о свим посматраним питањима, домаћих и страних.

У практичном делу истраживања докторанткиња је приказала и проучила судску праксу на међународном нивоу и то судску праксу Међународног суда за људска права у Стразбуру, те унутрашњу судску праксу Србије и појединих европских земаља. Резултати истраживања су приказани прегледно и систематично.

Начин приказа и тумачења резултата истраживања су учињени у складу са правилима правне струке и науке.

Текст ове докторске дисертације проверен је у програму iThenticate и том приликом утврђено је 12% истоветности текста докторске дисертације са текстовима који се налазе у бази програма iThenticate. Из провере су искључени садржај докторске дисертације, подаци из кључне документације која је саставни део докторске дисертације, цитирани делови текста, резиме на српском и енглеском језику и списак литературе који се налази на крају докторске дисертације. Прегледом извештаја који је настао провером докторске дисертације, Комисија за оцену докторске дисертације установила је да је резултат од 12% последица следећих поклапања:

1. На странама 5; 11-12; 17-18; 18-19; 21; 23; 27; 29; 39; 41; 44; 58; 89; 108; 134 (ради се о бројевима страница извештаја) програм је обележио парафразиране делове научних радова, студија и других научних истраживања који нису под наводницима, али је извор уредно обележен фуснотом;
2. На странама 7; 9; 12; 14; 26; 27; 57; 58; 59; 65; 72; 87; 102; 117; 121; 190; 207; 211 (ради се о бројевима страница извештаја) програм је обележио одредбе међународних уговора, унутрашњих закона, пресуда и других правних аката чије је изворе кандидат уредно обележио;
3. Програм је обележио као поклапања изразе и правне стандарде који су уобичајени у проблематици којом се кандидат бави, али који се не стављају под наводнике, због чега је број речи које програм препознаје као истоветне постао већи што је утицало и на пораст процента сличности (заједнички живот; родитељско право; заједнички и споразумно; вршење родитељског права; најбољи интерес детета; подношење захтева за издавање путне исправе за малолетно лице; питања која битно утичу на живот детета; заштита права детета и др.);
4. Програм је обележио као поклапања називе међународних уговора, државних органа, судова и сл. што је увећало број речи које програм препознаје као истоветне постао већи што је утицало и на пораст процента сличности и
5. Програм је готово на свакој страни обележио и изворе које је кандидат користио при писању рада, а који се налазе у фуснотама што је (имајући у виду број страница докторске дисертације) утицало на пораст процента сличности.

Комисија је прегледом извештаја о провери докторске утврдила да је кандидат правилно обележио преузете и парафразиране делове научних текстова, студија и научних истраживања, правних прописа и судских одлука на основу чега је изведен закључак да у писању текста докторске дисертације кандидата није било неакадемског поступања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?
Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?
Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?
Докторска дисертација представља оригиналан допринос науци из више разлога. На првом месту, тема дисертације је врло актуелна. Досадашња проучавања теме незаконитог одвођења детета у земљи и иностранству нису била фокусирана на положај детета, а што је основни аспект проучавања ове докторске дисертације. Са аспекта породичног права до сада је отмица деце у највећој мери проучавана као питање начина повратка детета у смислу положаја родитеља-отмичара и родитеља који захтева повратак, а у мањој мери кроз положај детета.

Докторска дисертација представља оригиналан допринос науци на основу спроведених истраживања и добијених резултата. Могло би се рећи да је најзначајнији допринос ове докторске дисертације истраживање и анализа судске праксе, нарочито иностране, с обзиром на обим тог истраживања, анализу случајева и закључке који су на основу тога изведени. Осим тога, може се констатовати да је упоредноправно истраживање, како теорије, тако и судске праксе спроведено систематично, а што прате оригинални научни ставови и предлози за побољшање законских прописа из области незаконитог одвођења детета у земљи и иностранству, *de lege ferenda*.

4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања?
Дисертација нема битнијих недостатака.

X ПРЕДЛОГ:

На основу наведеног, комисија предлаже:

- а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;
- б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени);
- в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум: Нови Сад, 8. 06.2021.

1. Име, презиме, звање и потпис

Проф. др Марија Драшкић, редовни професор, председник

---

2. Име, презиме, звање и потпис

Проф. др Гордана Ковачек Станић, редовни професор, члан

---

3. Име, презиме, звање и потпис

Проф. др Маја Станивуковић, редовни професор, члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.